

2017-06-19

ÖVERKLAGANDE
KFKS 2015/784-3

Förvaltningsrätten i Stockholm

Till Förvaltningsrätten i Stockholm

Överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut den 29 maj 2017, dnr 2015/045444

Överklagat avgörande

Kommunstyrelsen i Nacka ("Kommunstyrelsen") överklagar Arbetsmiljöverkets beslut den 29 maj 2017, dnr 2015/045444, att förbjuda Nacka kommun vid vite om en miljon kronor (1 000 000 kr) att efter den 1 oktober 2020 bedriva omvårdnadsarbete på Nacka Seniorcenter Älta om inte villkoret om fritt arbetsutrymme om 0,8 meter är uppfyllt vid det datumet.

Yrkande

Kommunstyrelsen yrkar att Förvaltningsrätten i Stockholm upphäver Arbetsmiljöverkets beslut, alternativt att förbudet inträder tidigast 2023.

Grund

Kravet på fritt arbetsutrymme om 0,8 meter i utrymmen där medarbetare måste utföra arbetsmoment som innebär en kraftutövning är ett allmänt råd och inget strikt krav. I 2 kap. 1 § arbetsmiljölagen anges att arbetsmiljön ska vara tillfredsställande med hänsyn till arbetets natur och den sociala och tekniska utvecklingen i samhället. Av lagens motiv framgår att arbetsmiljön ska förbättras i takt med de möjligheter utvecklingen ger. Samtidigt förutsätts enligt förarbetena till lagen att en avvägning sker vid tillämpningen av rimligheten av behövliga insatser.

Omständigheter till stöd för yrkandet

Kravet på 0,8 meters rörelseutrymme

Arbetsgivaren är ytterst ansvarig för att säkerställa en fungerande och hälsosam arbetsmiljö, och arbetsgivaren ska i möjligaste mån efterfölja de riktlinjer som uppställs av Arbetsmiljöverket. Nacka kommun är självklart en arbetsgivare som till möjligaste mån tillser att kommunens medarbetare har en tillfredsställande arbetsmiljö i enlighet med

arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Enligt kommunens uppfattning trivs kommunens medarbetare mycket väl.

Vid tillämpning av arbetsmiljölagen förutsätts att samtidigt som medarbetarnas arbetsmiljö ska prioriteras ska en avvägning ske avseende rimligheten av behövliga insatser för att förbättra arbetsmiljön. Det kan finnas andra intressen eller behov som i vissa fall kan stå i strid med den hänsyn till arbetsmiljön som arbetsgivaren måste ta. För att avgöra vilka krav som kan ställas på en god arbetsmiljö måste därför en avvägning ske i varje enskilt fall mellan de olika intressena. Av förarbetena till arbetsmiljölagen framgår att de insatser som krävs för förbättring av arbetsmiljön inte får vara orimliga i förhållande till de resultat som kan uppnås.

Nacka kommun anser, efter en avvägning av nyttan för medarbetaren och de kostnader och olägenheter en ombyggnation av hygienutrymmena på Nacka Seniorcenter Älta skulle innebära, att en ombyggnation av samtliga 18 hygienutrymmen i Nacka Seniorcenter Älta inte kan vara ett rimligt eller lämpligt alternativ. Till stöd för detta har Nacka kommun lyft fram följande punkter – vidtagna åtgärder för medarbetarna, olägenheter för de boende och höga ombyggnadskostnader samt kort återstående tid för verksamheten i befintlig byggnad.

Vidtagna åtgärder för medarbetarna

Nacka kommun vill inledningsvis anföra att arbetet på Nacka Seniorboende Älta fungerar mycket bra. Både medarbetarna och de boende trivs och många har själva valt att få arbeta och bo där. För att förbättra arbetsmiljön och minimera riskerna för skada för medarbetarna har Nacka kommun genomfört förändringar i medarbetarnas arbetsteknik på Nacka Seniorcenter Älta. De åtgärder som vidtagits för att minimera riskerna för arbetsskada är utbildning i förflyttningsteknik och utarbetande av rutiner vid bland annat användandet av hygienstol. Rutinerna anger att samtliga förflyttningar som innebär kraftutövning, eller där medarbetaren behöver vrida, huka eller böja sig ned, inför ett besök i vårdtagarens hygienutrymme sker utanför hygienutrymmet. Utanför hygienutrymmet ges det full möjlighet att utföra arbetsmomentet med önskat fritt utrymme. I överklagandet bifogas en utarbetad rutin i att lyfta och förflytta de boende, se bilaga 4.

Kommunen har även sedan en tid kontakt med Invacare som tillhandahåller mobila hygienstolar vilka har åtagit sig att snarast inkomma med en ritning på hur en utveckling av deras produkt kan se ut. Tanken är att stolen ska minimera risken för att medarbetarens rygg utsätts på olämpligt sätt. Medarbetaren kommer genom användningen av stolen kunna undvika att böja sig ner då de ska hjälpa de boende vid toaletten.

Det kan även tilläggas att kommunen inte har fått några synpunkter eller klagomål från medarbetarna själva, varken gällande arbetsmiljön generellt på Nacka Seniorcenter Älta eller specifikt gällande frågan om fritt arbetsutrymme i hygienutrymmena. Inte heller fackliga representanter eller skyddsombudet har uppmärksammat frågan om fritt arbetsutrymme i hygienutrymmena. Det har inte heller rapporterats om några incidenter eller inkommit

rapporter om skador av medarbetarna på Nacka Seniorcenter Älta. Enligt Nacka kommuns uppfattning trivs medarbetarna tillsammans med varandra och på sin arbetsplats.

Olägenheter för de boende och höga ombyggnadskostnader

De boende är äldre personer som har bedömts biståndsberättigade till en insats om särskilt boende för äldre enligt socialtjänstlagen. Det innebär att den boende har ett omfattande behov av tillsyn, omvårdnad och vård – som inte kan tillgodoses i det egna hemmet. En ombyggnation av bostäderna skulle medföra att de boende skulle vara tvungna att förflyttas till ett tillfälligt boende. Många av de boende skulle vid en sådan evakuering och återflytt utsättas för stor stress och otrygghet. De boende skulle då med sannolikhet behöva placeras vid olika särskilda boenden för äldre under ombyggnationstiden, vilket även skulle medföra en potentiell försämring av medarbetarnas arbetsmiljö och även medarbetarna skulle behöva placeras på olika boenden. En förflyttning av de boende kommer att medföra påfrestningar på de boende vilket i sin tur innebär påfrestningar för medarbetarna i deras dagliga omvårdnad av de boende. När de boende inte känner sig trygga påverkar det medarbetarnas psykosociala arbetsmiljö. De boende känner sig idag mycket trygga i sina hem och som tidigare angetts så är kommunens uppfattning att medarbetarna trivs. Det vore därför olämpligt att riskera att förlora denna trygghet genom att tvingas inrätta och flytta de boende till tillfälliga boenden.

Att bygga om hygienutrymmen för att uppnå ett fritt arbetsutrymme på 0,8 meter vid toalettstolen medför dessutom väsentliga kostnader, vilka inte kan anses stå i rimlig proportion till det resultat som ska uppnås. Det är vidare tveksamt huruvida det är möjligt att genomföra en sådan ombyggnad, eftersom det kan medföra att övriga utrymmen, såsom duschen, kan bli för trånga. Eftersom det inte är kommunen som äger lägenheterna som de boende bor i kommer det även bli en fråga om vem som kan genomföra ombyggnationen. Detta kommer troligtvis innebära att starten för en eventuell ombyggnation kommer att dra ut på tiden. En sådan ombyggnation kommer även att ta längre tid och det kommer att krävas att de boende flyttar till ett tillfälligt boende. Dessutom, som påpekats ovan, kommer det i några av lägenheterna troligtvis inte vara möjligt att bygga om hygienutrymmena så att de uppfyller Arbetsmiljöverkets krav.

En mycket grov uppskattning av vad en sådan eventuell ombyggnation skulle uppgå till är cirka 200 000 kronor per lägenhet. Troligen stannar inte kostnaden vid 18*200 000 kronor, då ingreppen skulle medföra behov av mer omfattande åtgärder i byggnadens avloppsstammar.

Nacka kommun anser sammantaget att de olägenheter som kommer att uppstå för de boende samt kostnaderna för de insatser som krävs för en förbättring av arbetsmiljön i detta fall är orimliga i förhållande till det resultat som kan uppnås.

Återstående tid för verksamheten

I kommunen planeras det att byggas nya fastigheter med lokaler som ska anpassas för äldreomsorg med utvecklad välfärdsteknik för ökad trygghet och självständighet för de boende. Lokalerna ska då även anpassas för medarbetarnas arbetsmiljö, både avseende den fysiska och den psykosociala miljön. Planen är att det ska ske en verksamhetsövergång i samband med att de nya lokalerna står färdiga runt år 2023, vilket inbegriper såväl medarbetarna som de boende. Vid verksamhetsövergången är intentionen att överföra den trygga miljö som finns för de boende till den nya verksamheten men i nya och välfungerande lokaler ur ett arbetsmiljöperspektiv. Enligt kommunens uppfattning vore det därför även i detta fall olämpligt att avbryta den verksamhet som idag fungerar för såväl medarbetarna som de boende, för att inrätta tillfälliga boenden vilka skulle skapa en otrygghet för alla.

Tidpunkt för förbudets ikraftträdande

För det fall Förvaltningsrätten i Stockholm skulle göra bedömningen att en ombyggnation är nödvändig anser Nacka kommun att tidpunkten då kravet senast ska vara uppfyllt är oskälig. En ombyggnation kräver omfattande ingrepp vilket kräver lång tidsfrist. Med hänsyn till det omfattande ingrepp som en sådan ombyggnation skulle innebära behövs en längre tidsfrist. Härvid ska särskilt beaktas att det krävs en omfattande planering och framförhållning, dels utifrån de boendes behov och situation och dels den krävande tekniska ombyggnationen av samtliga hygienutrymmen. Dessutom planerar kommunen att de nya lokalerna ska stå klara omkring 2023 vilket skulle innebära en mycket smidig verksamhetsövergång. Mot bakgrund av detta anser därför Nacka kommun att tidpunkt för förbudets inträde bör ske som tidigast år 2023.

Avslutning

Verksamheten på Nacka Seniorcenter Älta fungerar i dag på ett mycket bra sätt. Medarbetarna trivs och de boende känner sig mycket trygga. Konsekvenserna för såväl medarbetarna som de boende av ett krav på ombyggnation av hygienutrymmena skulle vara stora, särskilt med beaktande av att de idag trivs. Vid en avvägning av de konsekvenser som kommer att uppstå och de åtgärder som kommunen genomfört anser Nacka kommun att beslutet att förbjuda omvårdnadsarbete på Nacka Seniorcenter Älta inte är skäligt. Vid avvägningen ska beaktas de åtgärder som har vidtagits för att minimera riskerna för skada för arbetstagarna, vilka redogjorts för ovan. Dessa insatser tillsammans med de olägenheter och kostnader som kommer att uppstå vid en ombyggnation kan inte stå i rimlig proportion till det resultat som uppnås. En ombyggnad av hygienutrymmena får även anses oskäligt med hänsyn till kostnaden och den korta tid som verksamheten kommer att bedrivas i lokalerna.

Vid en sammantagen bedömning av de åtgärder som har vidtagits för att förbättra medarbetarnas situation och de olägenheter som kommer att uppstå vid en eventuell ombyggnation av hygienutrymmen, och därtill den begränsade tiden för verksamheten i de

befintliga lokalerna, anser Nacka kommun att Arbetsmiljöverkets beslut ska upphävas. Alternativt bör datum för förbudets inträde som tidigast infall år 2023.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens beslut om att Arbetsmiljöverkets beslut ska överklagas
2. Fullmakt
3. Utdrag ur kommunstyrelsens delegationsordning
4. Lokal rutin i att lyfta och förflytta de boende

Lena Wikström
Kommunjurist
Juridik- och kanslienheden
Nacka kommun